

ISSN 2335-0121

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ

ГОДИНА VIII

БРОЈ 8

БЕОГРАД
2020

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ

ГОДИНА VIII

БРОЈ 8

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

THE SASA LIBRARY FORUM

YEAR VIII

VOLUME 8

Accepted on December 24th 2018, at the 10th meeting of the SASA
Department of Language and Literature

Editor-in-chief
academician
MIRO VUKSANOVIĆ

BELGRADE
2020

ISSN 2335-0121

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ

ГОДИНА VIII

БРОЈ 8

Примљено на X скупу Одељења језика и књижевности
од 24. децембра 2019. године

Уредник
академик
МИРО ВУКСАНОВИЋ

БЕОГРАД
2020

© Српска академија наука и уметности, 2020

Трибина Библиотеке САНУ основана је да приказује јавности нове књиге чланова САНУ, нова издања САНУ и њених института, из свих области наука и уметности. Први уредник Трибине био је академик Никша Стипчевић, управник Библиотеке САНУ од 1991. до 2011. године. Од октобра 2011. године уредник Трибине је академик Миро Вуксановић, управник Библиотеке САНУ.

Годишњак *Трибина Библиотеке САНУ* покренут је 2013. године. У првом броју донет је целовит преглед приказаних књига у Салону САНУ од 1991. до јуна 2011. године, а потом, у хронолошком низу, текстови казани на Трибини од новембра 2011. до краја 2012. године. У другом броју штампани су текстови са Трибине из 2013. године. У трећем броју објављени су текстови са Трибине из 2014. године. У четвртом броју су текстови са Трибине из 2015. године. У петом броју су текстови са Трибине из 2016. године. У шестом броју су текстови са Трибине из 2017. године. У седмом броју су текстови са Трибине из 2018. године. У осмом броју су текстови са Трибине из 2019. године.

Прилози се објављују без измена. Дати су наслови где их није било на саопштењима.

ТРИБИНА БИБЛИОТЕКЕ САНУ
5. II 2019 – 24. XII 2019.

Уредник
академик Миро Вуксановић

Стручне сараднице
Биљана Јоцић
Стасја Церовић

САДРЖАЈ

<i>Дело Иве Андрића : зборник радова / уредник Миро Вуксановић . . .</i>	11
<i>Етно-села и сеоске амбијенталне целине у Републици Србији и Републици Српској : зборник радова са научној скупи одржаној 11. априла 2017. године / уредник Драган Шкорић . . .</i>	29
<i>Водоснабдевање становника брдско-јланинских предела / уредник Драган Шкорић . . . . .</i>	29
<i>Изабрана дела Мирона Флашара (у три тома) / приредили Александар Лома, Војислав Јелић, Ненад Ристић . . . . .</i>	45
<i>Стојан Новаковић : поводом сто седмдесет и пет година од рођења : научни скупи са међународним учешћем одржан у Српској академији наука и уметности, 1. и 2. новембра 2017. године / уредници Михаило Војводић, Александар Косић . . . . .</i>	59
<i>Топонимија Жупе тивске / Мара Тијанић-Вујовић ; главни уредник Александар Лома . . . . .</i>	75
<i>Ономастолошки прилози 24 / главни уредник Александар Лома . .</i>	75
<i>Ка бољој демографској будућности Србије / уредници Владимир С. Косић, Славица Ђукић Дејановић, Мирјана Рашевић . . . . .</i>	89
<i>Превенција у функцији заштите здравља у Републици Србији / уредник Љубиша Ракић . . . . .</i>	103
<i>Маја шексиа / Слободан Грубачић . . . . .</i>	107

<i>100 мојих њорѡреѡа / Маѡија Бећковић. . . . .</i>	119
<i>Дан Библиоѡеке САНУ ѡсвећен Свеѡом Сави ѡводом осам векова самосѡјалности Срѡске ѡправославне цркве . . . . .</i>	151
<i>Економска криза : ѡрекло и исходи / уредник Часлав Оѡић . . . . .</i>	171
<i>Scala paradisi : академику Димѡѡрију Боѡдановићу у сѡомен : 1986–2016 / уредници Анаѡолиј Аркадијевић Турилов, Таѡѡјана Субоѡѡин-Голубовић, Ирена Шѡадијер, Наѡѡаша Драѡин, Дуѡица Грбић и Каѡѡарина Мано-Зиси . . . . .</i>	185
<i>Језик као заѡис кулѡуре у еѡнолошкој и линѡвистѡичкој анализи на релацији Србија – Македонија. Том 1 = Јазикот како запис на културата во етнолошката и лингвистичка анализа на релација Србија – Македонија. Том 1 / ѡлавни уредници Предраѡ Пѡѡер, Марјан Марковић ; уредници ѡрвоѡ ѡома Сѡѡанислав Сѡѡанковић, Веселинка Лаброска . . . . .</i>	201
<i>Обновљиво кориѡћење ѡриродних ресурса у сеоским ѡдручјима Србије : зборник радова / уредник Драѡан Шкорѡић . . . . .</i>	221
<i>Очување, заѡѡѡѡѡа и ѡерсѡекѡѡиве ромскоѡ језика у Србији : зборник радова са научноѡ скуѡа одржаноѡ 20–21. оѡѡобра 2016. / уредници Тибор Варади, Биљана Сикимѡић . . . . .</i>	233
<i>Роми Србије у XXI веку / уредник Тибор Варади . . . . .</i>	233
<i>Права националних мањина у усѡавноѡправном сисѡему Реѡублике Србије : зборник радова са Окруѡлоѡ сѡѡола одржаноѡ 27. новембра 2017. / уредник Тибор Варади. . . . .</i>	233
<i>Понешѡѡо о Ђоѡићу / Свеѡозар Кољевић ; ѡрѡредѡо Боѡдан Ракић. . . . .</i>	247
<i>Дело Милоша Црњанскоѡ : (радови са округлоѡ сѡѡола, 12. IX 2018) / уредник Миро Вуксановић . . . . .</i>	247
<i>Срѡска књѡжевности данас : (зборник радова са округлих сѡѡола 2014–2017) / уредник Миро Вуксановић . . . . .</i>	247
<i>Грађа о срѡскохрваѡѡским односима и Србима у Хрваѡској : (1848–1914) / Василије Ђ. Кресѡѡић ; уредник Михаѡло Војводић . . . . .</i>	273

<i>Караџић : листи за српски народни животи, обичаје и предање / издавач и уредник Тихомир Р. Борђевић (1899–1903). – Фотиографско изд. / приређивачи Александар Никезић, Данијела Појовић Николић . . . . .</i>	289
<i>Академик Михаило Гавриловић : историјар, архивист и дипломата / [аутор изложбе и приређивач каталога Миљана Борђевић] . . . . .</i>	289
<i>XXXI међународна конференција о микроелектроници : зборник радова : Ниш, Србија 16–18. септембар 2019. / уредник Нинослав Стојадиновић . . . . .</i>	289
<i>Михаило Пејровић Алас : животи, дело, време : поводом 150 година од рођења / уредници Стеван Пилиповић, Градимир В. Миловановић, Жарко Мијајловић . . . . .</i>	307
<i>Mihailo Petrović Alas : life, work, times : on the occasion of the 150th anniversary of his birth / editors Stevan Pilipović, Gradimir V. Milovanović, Žarko Mijajlović ; English translation Tatjana Čosović ... [et al.] . . . . .</i>	307
<i>Михаило Пејровић Алас : научни скупи са међународним учешћем одржан у САНУ 2–3. октобра 2018. : поводом сто педесет година од рођења / [уредници Градимир Миловановић, Стеван Пилиповић, Жарко Мијајловић] . . . . .</i>	307
<i>Академске беседе. Књ. 2 / уредник Миро Вуксановић . . . . .</i>	323
<i>Присутна предавања дописних чланова. Књ. 1 / уредник Миро Вуксановић . . . . .</i>	323
<i>Библиографије чланова САНУ. Књ. 1 / уредник Миро Вуксановић. . . . .</i>	323
<i>Књига о ирину / Зоран В. Појовић, Оливера Појовић . . . . .</i>	335
<i>Именик аутора, уредника и говорника . . . . .</i>	351

Академске беседе. Књ. 2 / уредник Миро Вуксановић – Београд : САНУ, 2019

Приступна предавања дописних чланова. Књ. 1 / уредник Миро Вуксановић. – Београд : САНУ, 2019

Библиографије чланова САНУ. Књ. 1 / уредник Миро Вуксановић – Београд : САНУ, 2019

Поздравна реч: академик Владимир С. Костић, председник САНУ

Говорио: академик Миро Вуксановић

Реч захвалности: академик Радомир Н. Саичић

дописни члан САНУ Татјана Симић

У Београду, уторак 10. децембар 2019. у 13 часова

Владимир С. Костић

ПОЗДРАВНА РЕЧ

Верујем да свако ко је изабран у САНУ има помало нејасан увид да улази на место које је по много чему посебно, и ако радост због избора није праћена извесним страхом од одговорности коју треба понети, то би значило да ни избор није прави. Гарант поменуте посебности су стотине имена оних који су изабрани пре нас – списак који уз nelaгоду намеће питање да ли заиста припадамо тој групи. И зашто?

У бекству од форме и церемонија, оголели смо своје припадање САНУ на пуку фактографију, ако евентуално изузмемо доделу дипло-

ма и значки САНУ, које сведоче о избору, и беседе новоизабраних редовних чланова.

Беседе новоизабраних редовних и инаугурациона предавања дописних чланова тако једноставно постају нехотични чиновници иницијације у друштво академика у коме, узгред, нема ничега тајног или магловитог. Те беседе остају као трајни доказ у коме сам члан дефинише своје научне или уметничке успехе или неуспехе, своје принципе и путеве, своје вјерују.

Нажалост, са нашим смислом за аљкавост, однос према писаним беседама се разликовао од одељења до одељења, а велики број је, бојим се и заувек изгубљен.

Уз оригиналну идеју и напор академика Мира Вуксановића установљене су ове едиције које данас промовишемо и додељујемо онима чији су прилози њима обухваћени. Ти наши чланови су у овим књигама барем делом ухваћени и овековечени у најбољем смислу те речи. Неки од вас ће након прве две књиге беседа које већ имамо сигурно доживети да у будућности виде и знатно ширење ове едиције, као сведочанства о академицима и самој Академији. Тада ће смисао овог напора бити потпуно јасан. Нама који то нећемо доживети преостаје сатисфакција да смо причу започели. И то није мало!

Миро Вуксановић

БЕСЕДЕ, ПРЕДАВАЊА, БИБЛИОГРАФИЈЕ

Беседе

Институција академске беседе установљена је Основним законом о Српској краљевској академији 1886. године. Сваки прави члан (како су називани академици) проглашаван је тек после приступне беседе из области којом се бави или после уметничке изложбе. Таква одредба је примењивана до 1947. године. Тада је донесен нови закон којим није предвиђена академска беседа као обавеза. Тако је и данас, али се од 1971. године, редовно, после избора, приређују свечаности на којима академици казују своје беседе и примају повеље о чланству. Најпре, у деветнаестом веку и касније, приступне беседе су објављиване у издањима Српске академије, некад посебно за сваког члана, а некад друкчије. Ове године основан је Академијски одбор за историјат и објављивање академских беседа чији је задатак да отвори нову серију књига са почетком од године када су проглашени први српски академици. Одмах је припремљена прва књига под насловом *Приступне бе-*

седе српских академика (1886–1947), а наставак едиције ће обухватити време од 1971. до 2013.

Пре три године, након избора у САНУ 2015, објављена је прва књига *Академске беседе*, с уводним текстовима председника академика Владимира С. Костића и уредника академика Мира Вуксановића, који је дао сажет историјат приступних академских беседа, укључујући имена и теме као одабране примере. Тако је установљен модел књиге и њен изглед.

Овде, у другој књизи из серије *Академске беседе*, после уводних података и садржаја, по азбучном реду и устаљеном распореду одељења САНУ, дати су о 102 садашња редовна члана подаци о годинама њиховог избора, наслови приступних беседа, место објављивања и напомене о излаганим уметничким радовима. У том прегледу се најбоље уочава недоследност у односу према академским беседама. Неке од њих су на српском а неке на енглеском језику, неке су штампане а неке нису, а увек су биле у оквирима одељења, у њиховим гласилима, што није могло да даје целовит преглед којим областима се академици баве и како то раде. Објављивањем прве књиге *Академске беседе* 2016. године то је отклоњено, а садашњом другом књигом још једном оверено.

Редовни чланови САНУ, изабрани 8. новембра 2018. године, своје приступне беседе казивали су на тродневној свечаности, 13, 14. и 15. маја 2019, у Свечаној сали. Снимак тог догађаја налази се на компактним дисковима који су умножени и удружени са књигом. Тако су се објединиле слика и реч, разне научне и уметничке области, али је то целина од више самосталних делова. Беседе су распоређене по одељењима, реду излагања и именику у Годишњаку САНУ. Тим редом ћемо их кратко и описати, с nelaгодом и жаљењем што морамо рећи да књига почиње белином, јер академика Зорана Радовића, који је говорио о суперпроводности и магнетизму није „омагнетисала“ оваква књига и једини није предао текст своје беседе, која је, срећом и целом дужином, видљива на компактном диску са осталим приступним беседама.

Академик Милан Судар на почетку беседе објашњава зашто за себе каже да је геолог/микрoпалеонтолог, односно „хроничар природе“ и „биолог прошлости“, да „истражује и упознаје свет из различитих периода протеклог геолошког времена проучавајуће фосиле“ као „записе у камену“ и саопштава своја сазнања о конодонтима, сићушним фосилима који су „на морима на земљи били присутни око 350–380 милиона година (тј. од 570 до 225 милиона година уназад“).

Академик Миодраг Матељевић, који с бави геометријском теоријом функција и теоријом Хардијевих простора, у беседи од четири

дела и у врло необичном техничком облику, с главном темом о варијационом рачуну, наводи Гаусову мисао да као «краљица наука» – „Поред језика и музике, математика је једна од главних области стваралаштва“.

Академик Слободан Милосављевић у свом „Путопису“ каже да је фитохемија „област која обухвата ботанику и хемију“ и да се фитохемијске активности „могу спроводити у ботаничким баштама или у дивљини“ и рад илуструје фотографијама с Проклетија, Хајле, Орјена и других планина, са двадесетак стручних илустрација.

Академик Радмила Петановић, чије су области акарологија и фитомедицина, која изучава микросвет гриња, где је „непресушни извор откривања нових, до сада непознатих, односно неописаних врста“, у тексту о интегративној таксономији подсећа на „богатство живог света“ и изреку „да се природи треба највише дивити у најмањим стварима“.

Академик Радомир Н. Саичић, говорећи о тоталној синтези и примерима из лабораторије, на почетку наводи да је француски хемичар Бертело рекао: „Хемија ствара свој предмет истраживања. Ова стваралачка способност, слична оној у уметности, одликује хемију међу природним наукама“, а своју беседу завршава реченицама: „Циљ нам је, дакле, да достигнемо, а затим и надмашимо природу. Посматрано на овај начин, наука и уметност органске синтезе ближа је свом почетку него крају“.

Академик Милош Којић представио је компјутерске моделе, „њихову основну и улогу и значај у савременој техници и медицини“, саставио занимљиве животне и научне кругове „из веће фамилије Којића из села Закуте, општина Краљево (раније срез Гружански)“ до срећних околности које су га уздигле као научног саветника у средишту Шумадије и иностранству.

Академик Зоран Кривокапић испод поетичног наслова „Да ли је срећа пресудна за успех?“, да би Његошу повећао број цитата (шалим се, наравно, али ће можда и то време доћи) узима стихове из Луче где се каже за човека: „што се више к врху славе пење, / то је виши среће непријатељ“, бира и реченицу коју је казао Дени Дидро: „Најсрећнији је онај човек који је учинио срећнима највише других људи“, а потом, на свом примеру хирурга, показао да је такав човек успешан лекар.

Академик Милорад Митковић сједињује реч и слику, описује динамичку фиксацију у ортопедској хирургији, „од идеје до исцељења“, и сведочи: „Спољни фиксатор по Митковићу се рутински примењује у свим домаћим и иностраним клиникама. До сада је примењен на преко 29 хиљада пацијената“. Толико је било у мају ове године.

Академик Петар Сеферовић с искуством кардиолога тврди да је срчана слабост „честа, прогресивна и смртоносна болест, један од најзначајнијих медицинских проблема данашњице“, а потом презентује различите методе лечења и на неколико страница ниже стотинак наслова коришћене литературе.

Академик Горан Петровић одједном је склопио приповетку, есеј и историју папира на којем пише овако: „Папир је, понављам, дебљине неколико микрона, али када га пресавијете, једанпут, двапут, три пута, тада је већ дебљине нокта... Када га пресавијете седми пут, он је дебљине врха прста, дебљине јагодице кажипрста којим се упира у оловку док се пише песма или прича“, или овакав приказ.

Академик Злата Бојовић, тумач старе дубровачке књижевности, није имала другог избора јер нико пре ње (ни Пантић, ни Колендић) није написао историју те књижевности па је узела свој цитат и касније истакла да су Дубровчани свој „језик називали: дубровачки, нашки, српски, словински, илирски, хрватски“, а притом је редослед јако важан.

Академик Милован Данојлић, без муке с речима, после осмишљеног залагања за толеранцију, додао је реченицу: „Медијска и друштвено ангажована елита престонице потпуно је избацила глагол говорити из употребе, заменивши га слабашним и половичним синонимом причати, па јој се и говор свео на идими-дођими причање“.

Академик Александар Костић је изричит и јасан: „Истраживања когнитивне обраде језика о којима је овде реч обављају се стандардном експерименталном процедуром познатом под називом задатак лексичке одлуке. Реч је о процедури која је установљена шездесетих година прошлог века и од тада је широко примењивана у психолингвистичким истраживањима“.

Академик Љубодраг Димић, као што историчари раде, подробно је изучио, систематизовао и саопштио шта су Југославија и Совјетски Савез, две социјалистичке државе с великим разликама чиниле једна другој у 1968, у години коју моја генерација књижи као револуционарну иако је резултат те револуције био масован пријем у Партију после Титовог говора.

Академик Милица Стевановић, сликарка која уме да мисли, пише и говори, овог пута изричући похвалу фигурацији, своја искуства с духовитим називом инсајдерска перспектива, илустровала је са четири слике које су „примери за утицај путање и динамике погледа на сабијање и ширење простора, на принцип прозирности, за ехо-ефекат“.

Овде је најподесније да кажем да књига Академске беседе, као и она из 2016. године, има богато одабране ликовне прилоге Ђорђа

Јовановића, Лубарде, Милуновића и Србиновића, а на њеном крају су радне биографије свих беседника са избором њихових радова.

Предавања

Скупштина САНУ је 8. новембра 2018. године изабрала четрнаест дописних чланова за осам својих одељења, а први пут је био примењен *puretus clausus* за математичке и природне науке да би се поправила поремећена равнотежа у заступљености по научним и уметничким областима. Зато је по један члан изабран у четири одељења природних наука, по три у одељењима језика и књижевности и историје, а по два члана у одељењима друштвених наука и уметности. Према раније прихваћеном правилу, новоизабрани дописни чланови су одржали приступна предавања у својим одељењима. Сада се први пут таква саопштења објављују у једној књизи. Раније су, као и академске беседе, штампана у *Гласу* или, као и академске беседе, нису објављивана у САНУ. Када је Председништво САНУ разматрало наш предлог да се објави и прва књига едиције *Присјуйна предавања дописних чланова*, вођена је занимљива расправа, која је завршена одлуком да три књиге заједно покажу какав је изборни резултат био у САНУ 2018. године, после демократског поступка који је имао одјеке у јавности. Најгласнији су били кандидати који нису изабрани и људи који су их сматрали фаворитима.

У својим одељењима приступна предавања су у првој половини 219. године одржали сви новоизабрани дописни чланови: Жељко Шљиванчанин, Тања Ћирковић Величковић, Влада Вељковић, Татјана Симић, Љубинко Раденковић, Јован Делић, Зоран Пауновић, Павле Петровић, Алпар Лошонц, Вујадин Иванишевић, Драган Војводић, Мира Радојевић, Сава Халугин и Јелена Јовановић. Они су своја предавања уредно послали за објављивање. Тако смо добили занимљиву збирку радова који на добар начин илуструју које су области у САНУ заступљене и ко је такву част добио.

Физичар Шљиванчанин пише о компјутерском моделовању наноструктура на површини кристала, истиче теорију функционалне густине и њену експерименталну примену и закључује да би се компјутерским моделовањем „открића нових материјала знатно убрзала“ и искључила „фактор случајности“.

Хемичарка Ћирковић Величковић, најмлађа међу изабранима, под насловом који убедљиво обликује 25 речи и у чијем средишту је протеомика, односно храна, исхрана и животна средина, сабира своје и туђе истраживачке резултате, међу којима су у већини докторски пројекти младих научника.

Стручњак за хемијско инжењерство Вељковић описује развој и примену вишефазног реактора са вибрационом мешалицом у производњи и приказује резултате истраживања на Технолошком факултету у Лесковцу.

Професорка медицинске и клиничке биохемије Татјана Симић разматра поремећај редокс хомеостазе у хроничној бубрежној слабости и у неколико целина обелодањује резултате властитог рада.

Фолклориста и етнолингвиста Раденковић води читаоца дубоко у прошлост и реконструише из старог словенског религијског система источнословенску богињу Мокош.

Универзитетски професор српске књижевности двадесетог века Јован Делић примерима прве врсте показује како песничко памћење постаје „стуб сећања“ и собом обухвата традицију без које нисмо што јесмо и слави моћ српског језика.

Англиста и преводилац Уликса Пауновић повезује књижевне полове Данила Киша и Џојса, њихове дубинске сродности, занимљиво подударање детаља у причама о Леополду Блуму и о господину Маку који се забавља.

Економиста Павле Петровић који се тридесетак година бави инфлацијом и са њом повезаним темама у Југославији, Србији, централној и источној Европи, поступно одговара на питање откуд инфлација долази, како се развија и како може да се заустави, с примерима Драгослава Аврамовића и Анте Марковића, а тражили смо да видимо зашто је баш лик највећег српског песника за децу био на новчаници с највише нула.

Економиста, правник и филозоф Алпар Лошонц, сједињујући своја различита интересовања почиње реченицом: „Извесна противречност осветљава статус идеја данас.“ и закључује да постоји релевантност идеја.

Историчар Иванишевић нас уводи у методолошки приступ проучавања новца у средњовековној Србији с фотографијама емисије динара са заставама краљева Драгутина и Милутина, историчар Војводић указује на могућности истраживања средњовековних портрета и на најлепшим страницама у књизи доноси десетак изванредних репродукција, а историчарка Радојевић је изучила какве су биле претензије на Срем Централног комитета КП Хрватске у Другом светском рату, као „део једновековних српско-хрватских спорова о разграничењу на простору Војводине“.

Вајар Халугин у есејистичком исповедању каже да „Идеја за реализацију вајарског дела (верујем и за остале уметности) је освајање новог простора који треба да се отелотвори у лични знак, препознатљивост, вајарски став, зачеће“.

Предавање Јелене Јовановић „Етномузиколошки и уметнички рад у домену традиционалног фолклорног вокалног наслеђа“ завршава књигу где су се новоизабрани дописни чланови, о којима су на крају дати основни биографски подаци с пописом главних радова, примерно приказали научним и уметничким дометима.

На корицама књиге су стилизована улазна врата у Палату САНУ, а на празним страницама детаљи зграде која доиста има тешка врата само за оне који врата нису отворили.

Библиографије

Само по себи се подразумева да беседе и предавања илуструју области рада и општа становишта новоизабраних редовних и дописних чланова. Трећа њихова књига, најобимнија и најобухватнија, са 742 странице, има наслов *Библиографије чланова САНУ*. То је заправо огромна збирка биографских и библиографских чињеница која се не може ни дочитати ни у оваквој прилици детаљније описати, али је таква збирка неопходна јер показује научне и уметничке резултате, додуше у попису, без објашњења, и служи за њихово поуздано сагледавање и изучавање.

Библиографија је међу најважнијим помоћним наукама. Да нема библиографских записа који су добро распоређени оријентира – настала би велика пометња. Такви штампани и електронски извори знања израђују се и у Библиотеци САНУ где је у целости припремљена прва књига у серији Библиографије чланова САНУ. Истовремено, у Библиотеци се састављају и јубиларне библиографије академика које излазе као засебна издања. Библиографије новоизабраних редовних и дописних чланова су до 2016. излазиле у Годишњаку САНУ, а потом је Председништво одлучило да такви прилози буду обједињени и издвојени, да излазе као издања Председништва, заједно с Академским беседама и Приступним предавањима дописних чланова. То је и остварено.

Прву књигу у серији Библиографије чланова САНУ приредиле су Марина Нинић, Светлана Симоновић-Мандић, Кристина Игњатовић Јововић и руководилац Библиографског одељења Библиотеке Оливера Голубовић, која је тако, прерано, потписала своје последње радове.

Захвалности

Председништво САНУ је омогућило да добијемо три обимне и лепо опремљене књиге које су овако сједињене најбољи доказ какав је

изборни резултат Скупштине од 8. новембра 2018. године и какви су научни и уметнички резултати изабраних редовних и дописних чланова. Они су дали сагласност да њихове беседе, предавања, биографски и библиографски подаци у оваквом облику буду објављени. Уреднику су стручни сарадници били Данка Кужељ, Биљана Јоцић и Драгослав Боро, сви из Библиотеке САНУ, а потом и лектори, коректори, технички и ликовни уредници, и остали који су радили на припреми књига. Сви су заслужили искрену захвалност, а новоизабрани чланови САНУ још једну честитку, овог пута у књигама.

Радомир Н. Саичић

РЕЧ ЗАХВАЛНОСТИ

„Ако не ѿсѣанемо бољи, ѿсѣаћемо ѿри“.
(јеврејска пословица)

Двојаки, т. ј. радни и почасни карактер Српске академије наука и уметности манифестује се и када је у питању ово издање САНУ. Радни: да се види шта је ко урадио; почасни: овим се указује част члановима, чије дело остаје трајно забележено у престижној едицији кровне институције српске науке, уметности и културе. Обавештење о овој почаси сам иницијално примио са извесном нелагодом, с обзиром на то да приступне беседе великана српске науке и уметности (нпр. Николе Тесле, Михаила Пупина, Милутина Миланковића, Паје Јовановића, Стевана Ст. Мокрањца, или Слободана Јовановића, чија је изложба управо у току у Галерији САНУ) још нису сабрране у издање попут ове књиге, која представља беседе најмлађих (по датуму пријема) и свакако (бар за сада) не најважнијих чланова. Но, разуверио ме је академик Вуксановић вешћу да је рад на овом подухвату увелико у току. Почаси годе људској сујети, али постоје још неки аспекти признања који могу изазвати забринутост (бар код мене). Ову Трибину доживљавам као део церемоније пријема нових чланова САНУ. Свечане манифестације, попут ове, имају карактер процене стваралачког опуса, „повлачења црте“ и сумирања резултата, и, нарочито уколико се покаже да је скор повољан, (односно да је признање заслужено), дају непријатан наговештај да је оно најбоље иза нас. Чак и ако то није тачно и ако нема рационалног разлога да мењамо начин живота и приступ истраживачком процесу (овде мислим и на науку и на уметност), човек лако може да поверује у своју величину, у значај свог

дела – уверење које и неосетно може да снизи мотивацију и динамику активности. С тим у вези, постоје два приступа професији, па и животу. Недавно сам, у ТВ интервјуу младе жене коју је водитељ очигледно сматрао веома успешном, чуо изненађујуће погрешну визију животног пута: „Одувек сам знала да ћу бити доктор наука!“ Необично. Мислим да нико од нас, који данас примамо ове књиге, није радио да би постао доктор наука, професор универзитета, заслужни уметник, или члан САНУ. Привучени нашим областима интересовања, радили смо оно што волимо, привилеговани да за то будемо и плаћени, а признања су дошла такорећи као „коллатерална корист“. С нашом професијом ступили смо у брак из љубави, не из рачуна. Стога би била велика субјективна грешка сматрати да смо урадили нешто значајно, да смо достигли одређени, коначни „ниво“. Постоји једна јапанска изрека – савет, намењен ученицима мачевања: „Треба увек задржати менталитет почетника!“. Шта ово значи? Не дозволити сујети и гордости да нама овладају, не мислити да много знамо, не дозволити да живот и стваралаштво пређу у навик, задржати изворност детињег погледа на свет, уз увек ново осећање изненађења и запрепашћености над тајном света. Покојни академик Владета Јеротић имао је обичај да каже: „Ако не постанемо бољи – постаћемо гори!“ Заиста, човек је недовршено биће, које је позвано на самопревазилажење. Иако нам је савршенство недостижно, не смемо престати да њему тежимо и стога ћемо увек бити ближи почетку пута, него његовом крају. Мислим да је ова констатација универзална, да важи за науку, уметност, па и религију. Овакво виђење учи нас смерности, када похвале и награде не морају бити штетни.

Још једном захваљујем Председништву САНУ и академику Вуксановићу на успешној реализацији овог подухвата, као и на указаној части и искрено се надам да ћемо, у не тако далекој будућности, имати прилику да на једној од наредних Трибина, ми који смо овде уживо присутни, промовишемо књигу беседа наших великих претходника који живе кроз своја дела.

Татјана Симић

РЕЧ ЗАХВАЛНОСТИ

Мојој маленкости је данас припала неочекивана част и велика привилегија да се у име свих четрнаест новопримљених дописних чланова Академије, од срца захвалим нашим одељењима на предло-

зима упућеним Скупштини САНУ, члановима Скупштине САНУ на избору, Председништву САНУ и академику Миру Вуксановићу, уреднику прве књиге *Прислушних предавања*, на премијерном остварењу изванредне идеје, да наши први наступи под кровом овог величанственог здања не буду прекривени сенком заборава, да се сачувају за будућа времена и генерације које долазе. Упркос чињеници да припадамо различитим научним пољима и научним дисциплинама, као и да се већина нас први пут срела на Свечаности поводом Дана Академије 2018. године, могу слободно рећи да смо, до овог тврдог повеза који је овековечио и ујединио наше мисли и идеје на крају друге деценије двадесет и првог века, поделили један заједнички пут, добро познат свим члановима САНУ. Тај пут никоме у 178 година дугој традицији Академије није био лак, као што није био лак ни великанима који су се сместили у фотеље на Сени, у Леополдини и у другим академијама широм света... Иако дубоко верујем да је у свим фазама развоја ствараоца, научника или уметника, веома важна способност да се без сујете поднесе научна или уметничка критика, као и да се искуство и мудрост, стечени суочавањем са независном научном рецензијом, у току живота на неки начин капитализују, дајући осећај самопоуздања на врхунцу каријере и дубоки смисао на њеном заласку, без лажне скромности ћу рећи да поступак кандидатуре за чланство у Академији, захтева између осталог и значајну дозу личне храбрости и спремности да се сачува достојанство у дугим месецима, данима, сатима и тренуцима ишчекивања одлуке, као и после ње. Свима нама који смо прошли искуство неизбора, Ничеова изрека о томе шта нас чини јачим је постала опште место. Међутим, када као круна наших стваралачких живота дође тај звездани тренутак примања знамења Академије, сва устрепталост услед неизвесности избора, сва пропратна, понекад веома непријатна какофонија, сасвим у складу са људском природом, утиша се и заборава. Схватимо да смо се неким чудом нашли на заједничком списку са Нобеловцима, оснивачима наших научних области, својим омиљеним писцима, сликарима, вајарима и композиторима, ректорима, деканима, учитељима... Дубоко верујем да смо сви доживели тај згуснути, снажни осећај одговорности и страхопоштовања према бесмртним претходницима и славним савременицима... И долази тренутак поновног доказивања, овековечен у књизи која је пред нама. Ишчекујући приступно предавање, док се сала пунила члановима Одељења медицинских наука, који су уз стисак руке и осмех пружали осећај разумевања и подршке, осећала сам се као да дух Лазе Лазаревића лебди у углу наше сале, ишчекујући да види да ли ћу обрукати нашу лекарску струку и заједничко место рођења и усавршавања.

Осећање олакшања након приступног предавања поделила сам са још једном новопримљеном чланицом, Јеленом Јовановић, која је имала диван музички јавни наступ. Из мог и њеног искуства, а верујем да ће се и остале колегинице и колеге сложити, закључујем да је крај приступног предавања нека врста освешћивања припадности Академији и први доживљај задовољства због испуњене дужности према њој. Верујем да је већина нас, након пријема била веома изненађена и збуњена питањима својих пријатеља и колега о томе какву промену чланство у Академији уноси у наше животе, изван изузетног признања за све оно што му је претходило. Искрен и кратак одговор на ово питање дао ми је један од најстаријих угледних чланова Академије далеко пре избора, изговоривши „Видећеш, уколико уђеш, више ништа неће бити исто“. И био је у праву. Ништа није исто, не само због чињенице да се однос академске јавности према нама мења, већ и зато што смо уласком кроз њена велика, прелепа и тешка врата ушетали у један високо активан систем, који по полиморфизму активности које се у њему одвијају, готово да подсећа на организам, у коме је потреба да у њему активно деламо обострана и јасна. Трудила сам се да посетим већину скупова под кровом Академије чије теме су се додиривале са мојом струком лекара и биохемичара, неколико трибина Библиотеке САНУ и да испратим посете страних академика. То ми је било сасвим довољно да схватим вертикалу коју је Академија одржала кроз деценије свога постојања и њен савремени концепт хоризонталне интеграције у српско друштво бременито старим проблемима и новим кризама. Верујем да је доживљај да Академија живи кроз мноштво научних и уметничких програма, већини нас нових чланова вратио заборавањени ентузијазам младости, што је заиста велика привилегија када сте већ дуги низ година најстарији наставник на својој Катедри или научник на свом Институту. Управо због тог осећања пробуђеног ентузијазма и раније поменуто одговорности, одговор свих нас на недавну молбу председника Академије „да устрајемо на очувању основних начела и принципа Академије“, јесте да ћемо бранити њена основна начела на начин нама својствен – својим научним радом, уметничким делима, активним односом у организацији академијског живота, али и покушајима да свако у свом пољу и дисциплини, као и сви заједно, допринесемо смањењу јаза између нашег и развијенијих друштава и решавању његових горућих проблема.

Дубоко вам свима захваљујем на пажњи!